

تشبیه تاریک: گونه‌ای از تصویر در شعر منثور معاصر

سیدامیرحسین مرتضایی*

سیدجواد مرتضایی**

چکیده

نویسندگان این مقاله مدعی ظهور گونه جدیدی از تشبیه به نام «تشبیه تاریک» در شعر منثور معاصر فارسی هستند که متأثر از ترجمه به وجود آمده است. در تشبیه تاریک تصور وجه شباهت برای دو سوی تشبیه یا یکی از طرفین، با توجه به اجزای کلام، قابل توجیه و درک نیست، از این رو فهم روشنی از تشبیه حاصل نمی‌شود. ابتدا، موضوع تأثیرپذیری و جریان ترجمه شعر به اختصار توضیح داده شده است. در بخش بحث و بررسی، پس از ارائه تعاریفی از تشبیه، «تشبیه تاریک» معرفی و نمونه‌های شعری مرتبط نیز بررسی شده است. سپس نسبت تشبیه تاریک با ابهام و مسأله معنا، بلاغت و زیبایی‌شناسی بحث شده است. وجه مشترک تمام این بخش‌ها، عدم توجه به معنا و اولویت ندادن به آن است که در تشبیه تاریک نمود دارد. این سه بخش، به منظور روشن شدن ابعاد تشبیه تاریک و نیز تقویت فرض تأثیرپذیری است. به زعم نویسندگان مقاله، دریافت و فهم نادرست شاعران از این بخش‌ها، فرایند تأثیرپذیری را تقویت و تسهیل کرده است. شخصی‌نویسی، ترجمه نامناسب و توجه نکردن مترجم به ارجاعات برون‌متنی در ترجمه از جمله عوامل زمینه‌ساز شکل‌گیری تشبیه تاریک بیان شده است.

کلیدواژه‌ها: تشبیه، تشبیه تاریک، بلاغت، زیبایی‌شناسی، ابهام.

* دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فردوسی مشهد (نویسنده مسئول)

amirhoseinmortezaei@gmail.com

** دانشیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فردوسی مشهد، gmortezaei@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۵/۱/۱۵، تاریخ پذیرش: ۹۵/۳/۳